

7 בנובמבר 2016

לכבוד
ח"כ ניסן סולומיאנסקי
יו"ר ועדת חוק חוקה ומשפט
הכנסת
ירושלים

הנדון: הצעת חוק חדלות פרעון ושיקום כלכלי התשע"ו – 2016 עמדת עמותת ידיד לקראת דיון הקבוע ליום 8.11.16

לקראת הדיון שיתקיים בוועדה ביום 8.11.16, ובהמשך למסמך שהוגש על ידי הייעוץ המשפטי לוועדה, אנו מבקשים להציג בתמצית את עמדתנו, אשר הובאה גם במסמך מלא ומפורט שהוגש לוועדה עם תחילת הדיונים בהצעת החוק.

בפתח הדברים נבקש לשוב ולציין, כי אנו רואים חשיבות רבה ברפורמה שמטרתה העיקרית והמרכזית היא שיקומו הכלכלי של היחיד והתלויים בו. שכן, עבור רבים, לא מדובר בשיקום גרידא אלא בקו שמפריד בין חיים בעוני לחיים ברווחה כלכלית וחברתית.

התייחסותנו והערותינו, מבוססות על תכלית חשובה זו.

ע"פ 102 – פתיחת ההליך תוך שמירה על זכות הבחירה של החייב

הצעת החוק מבטלת את מוסד המוגבל באמצעים ולמעשה את האפשרות לצו תשלומים נמוך בהוצאה לפועל. כך שלהבנתנו, בניגוד לסעיף 102, הלכה למעשה, מאלצים חייב שיכולתו הכלכלית מוגבלת, לפנות להליך חדלות פרעון, גם אם אינו מעוניין בכך.

אנו סבורים כי אילוץ החייב לפנות להליכי חדלות פרעון, ללא בקשה של הנושה, מבוססת על תפיסה פטרנליסטית אשר עלולה להוביל לפגיעה בזכות הבחירה של החייב. בהקשר זה, חשוב לזכור, כי הכישלון של מנגנון "מוגבל באמצעים" לא נבע אך ורק בשל התנהלות החייבים, אלא בעיקר בשל כשלים במערכת ההוצאה לפועל שגורמים לתפיחה מוגזמת של החוב וכן לחוסר נגישות להליך חדלות הפרעון.

מעבר לכך, קיימים מצבים בהם אילוץ החייב לפנות להליכי חדלות פרעון כלל לא ישרת את שיקומו הכלכלי, להיפך. למשל - חייב שנקלע למצוקה כלכלית זמנית בשל פיטורים, מחלה או משבר משפחתי. דוגמא נוספת, היא בעל עסק קטן שנקלע למשבר כלכלי זמני בשל מצב ביטחוני במדינה או בשל סיבה אחרת. במקום לאפשר תקופת ביניים של תשלומים נמוכים, במהלכה יפעלו לחזרה למסלול תקין, ההסדר המוצע מאלץ אותם לפנות להליכי חדלות פרעון.

כמו כן, ביטול אפשרות לתשלום צו תשלומים נמוך בהוצאה לפועל ואילוץ חייבים לפנות להליך חדלות פרעון, בעייתי במיוחד, שעה שלא ברור מה תהיה ההשפעה של החוק המוצע על מצבם של חייבים יחידים, והאם החוק המוצע אכן ישיג את תכליתו לשיקום כלכלי של החייב.

על כן, אנו סבורים כי יש להשאיר אפשרות לפרוס את החוב לתקופה ארוכה מהשיעורים הקבועים היום בחוק ההוצאה לפועל. לכל הפחות, לקבוע כי הסרת אפשרות זו תבחן לאחר תקופת נסיון של שנתיים במהלכה ניתן יהיה לבחון את השפעת החוק המוצע.

ידיד - מרכזי זכויות בקהילה (ע"ר)

משרד ראשי: רח' פייר קניג 28 ירושלים 93469 טל': 02-6790710 פקס: 02-6790340

כתובת לדואר: ת.ד. 53151, ירושלים 91531

web: www.yedid.org.il e-mail: yedid@yedid.org.il

סעיף 103(ב) - התנגדות להעברת הליכי חדלות פרעון של יחידים בעלי חובות "נמוכים" למערכת ההוצאה לפועל

אנו סבורים כי העברת הליכי חדלות פרעון למערכת ההוצאה לפועל, שהיא מוטת גבייה בהגדרתה ובמהותה, תוביל לפגיעה בזכויות ואפליה לרעה של חייבים יחידים בכלל וחייבים מעוטי הזדמנויות בפרט. על כן, הפיתרון הראוי והנכון לעמדתנו הוא הבניית הליך אחיד ונגיש לחדלות פרעון במערכת שזו מהותה ומומחיותה.

בצד האמור, אנו סבורים כי יש לקבע בהסדר קבע את האפשרות למתן הפטר מידי במערכת ההוצאה לפועל לחייבים חסרי אמצעים שאין הצדקה ותועלת בניהול הליך חדלות פרעון בעניינם. זאת, תוך הרחבת הקריטריונים הקבועים היום בהוראת השעה, כך שתאפשר הלכה למעשה לחייבים בלא יכולת החזר לקבל הפטר מידי. כמו כן, אנו מציעים לקבוע חזקה לפיה, ככלל מקבלי קצבאות קיום מהמוסד לביטוח לאומי יקבלו הפטר לאלתר.

עמדתנו לעיל, ובפרט התנגדותנו להעברת הליכי חדלות פרעון למערכת ההוצאה לפועל, מבוססת על שני טעמים מרכזיים:

ראשית, ניהול הליכי חדלות פרעון במערכת שהיא מוטת גבייה ושנקודת המוצא שלה היא שהחייב יכול לשלם את חובותיו אך בוחר שלא לעשות כן, תוביל להחלטות שיסכלו את התכלית החשובה של החוק ותפגע דווקא באותם החייבים הזקוקים למקסימום הגנה על זכויותיהם וסיוע בשיקום. ויודגש - מערכת הנמדדת בראש ובראשונה בהיקפי גביית החובות שהיא מבצעת לא מתאימה ולא יכולה לפעול כמערכת של שיקום כלכלי. אין הדבר סותר לפעולות חשובות שהמערכת מבצעת בהיבטים שירותיים או נגישותיים לחייבים מעוטי הזדמנויות.

שנית, ריכוז סמכויות בידי רשם הוצאה לפועל, ללא מעורבות "הממונה", מייצר מצב של ניגוד עניינים אינהרנטי ומעצים את הפגיעה בחייבים. ניגוד העניינים נוצר מעצם איחוד תפקיד הממונה כגורם ממליץ עם תפקיד בית המשפט כגורם מבקר ומכריע. כמו כן, קיימת חשיבות במעורבות הממונה כגורם מנהלי מפקח ובעל ראיית רחב, והעדרו לא רק שעלול להוביל לפגיעה בחייבים אלא ליצירת שתי מסגרות נורמטיביות שונות.

בנוסף – יצויין כי בכל הנוגע להליך חדלות פרעון בהוצאה לפועל, הצעת החוק היא חסרה ובלתי ברורה. שכן, לפי הצעת החוק ההוראות לגבי הליך חדלות הפרעון של יחידים בבית המשפט, יחולו גם לגבי הליכים המתנהלים במערכת ההוצאה לפועל, בשינויים המחוייבים. אלא שלא ברור מהם השינויים ומה ההתאמות שיבוצעו. כך לדוגמא, לא ברור מי ינחה וכיצד יונחו בעלי התפקידים שיפעלו מטעם רשם ההוצאה לפועל בהעדר גוף מנהלי כדוגמת הממונה.

סעיף 104(ב)(ד) – אנו מתנגדות לבחינת נכסים של ילד בגיר המתגורר עם החייב. אין הצדקה לבחינת נכסיו של ילד בגיר אשר מתגורר בדירה אך אינו סמוך על שולחן הוריו. יתרה מכך, בחינה שכזו מובילה לפגיעה בזכויות הבן הבגיר, ומונעת ממנו אפשרות לצאת ממעגל המצוקה. כמו כן, בחינה שכזו מובילה לחוסר ודאות ולחסם של הורים לפנות להליך חדלות פרעון, מהחשש שבנם יצטרך לשאת בחובותיהם.

סעיף 110(1) – נציע לדרוש מסירה מלאה של דרישות חוב.

סעיף 110(א)(2) – נציע להוסיף "בהמצאה מלאה". יודגש, פקודת המסים גבייה אינה מחייבת המצאה מלאה כתנאי להפעלת ההליכי המנויים בה.

סעיף 115(ב) – להבנתנו, לפי הסעיף, בית המשפט יכול להכריע בבקשת נושה לצו לפתיחת הליכים מבלי להזמין את היחיד להעיד. יתרה מכך, לפי הסעיף, היחיד לא יכול לבקש לבוא להעיד ולהשמיע טענותיו בעל פה. נוכח משמעות ההכרעה, אנו סבורות כי יש לקבוע מפורשות בהצעת החוק, אפשרות ליחיד להעלות טענותיו בעל פה בבית המשפט. יתר על כן, אנו סבורות כי יש להבטיח ייצוג ליחידים בידי לשכת הסיוע המשפטי כבר בשלב זה, אם הם מעוניינים בכך.

סעיף 119(א)(2) – מציעים להבהיר כי איסור על פרעון חובות עבר לא יחול במקרה של חוב משכנתא או חובות אחרים הקשורים להבטחת קורת גג עבור החייב ומשפחתו. שכן, מניעת החייב מלהסדיר חובות אלו, עלול להוביל לפינוי ולהותרתו ללא קורת גג. מעבר לפגיעה בזכויות החייב, הרי שאין בכך גם תועלת לנושים או להליך בכללותו.

פרק ו' – מינוי נאמן

אנו סבורים כי יש בעייתיות עמוקה בהעברת סמכויות מפליגות לידי נאמנים, אנשים פרטיים שאינם עובדי מדינה. זאת, אף אם הוראות אלו הינן אך עיגון לפרקטיקה קיימת. לכן, נציע למחוק הוראות אלו ולמצער לשקול דרכים לצמצם את היקף הסמכויות המועברות לנאמן ולמנוע סמכויות חקירה וכן סמכויות הטענות הפעלת שיקול דעת.

סעיף 126(א) – אנו סבורים כי יש לכלול בוועדה נציג הסיוע המשפטי.

סעיף 126(ב) – מוצע לקבוע שעו"ד ששיקר עיסוקו בגביית חובות וייצוג נושים, לא ייכלל ברשימת הנאמנים.

בברכה,

רן מלמד
סמנכ"ל

עו"ד נירה שלו
המחלקה המשפטית